

”Following the path of Ana and Christian has brought solace, redemption, understanding, comfort, hope and empowerment.”

En diskursanalytisk studie av läsrecensioner av *Fifty shades of Grey*

Mikaela Larsson

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

Svensk titel: ”Following the path of Ana and Christian has brought solace, redemption, understanding, comfort, hope and empowerment.” En diskursanalytisk studie av läsarrecensioner av *Fifty shades of Grey*

Engelsk titel: ”Following the path of Ana and Christian has brought solace, redemption, understanding, comfort, hope and empowerment.” A discourse analysis of reader reviews on the novel *Fifty shades of Grey*

Författare: Mikaela Larsson

Färdigställt: 2017

Abstract: This study has examined reader reviews that focuses on the novel *Fifty shades of Grey*. Through discourse analysis and the theories of Magnus Persson and Judith Butler the study has answered the question about why the readers read romance and erotica from their own point of view. The study aims to add to the librarians ”critical look” based in gender theory and critical theory about literary taste when it comes to making selection choices. This study shows that the readers mainly verifies Butler`s heterosexual matrix by appealing to a heteronormative discourse and Perssons explanations as to why women read romance, i.e in a way more focused on feelings opposed to the more male and academically coded intellectual perspective, although there are some exceptions, for example interpretations that allows for a more disruptive gender reading. There are also examples of readers who have a more distanced and intellectual reading.

Nyckelord: diskursanalys, genusteori, romance, erotik, *Fifty shades of Grey*, normkritik, bibliotek, reader-response criticism

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	2
2	PROBLEMFÖRMULERING	3
3	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
4	TIDIGARE FORSKNING	5
5	TEORI	11
6	METOD OCH MATERIAL	14
6.1	METOD.....	14
6.2	TILLVÄGÅGÅNGSSÄTT	14
6.3	MATERIAL	15
7	ANALYS	16
8	SAMMANFATTANDE DISKUSSION	24
8.1	FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	26
8.2	UTVÄRDERANDE DISKUSSION OM TEORI OCH METOD	26
	OPUBLICERADE KÄLLOR	28
	PUBLICERADE KÄLLOR OCH LITTERATUR	29

1 Inledning

Barbara Wildemuth hävdar i verket *Applications of Social Research Methods to questions in Information and Library Science* att en biblioteks- och informationsvetenskaplig forskningsfråga vanligtvis tar avstamp antingen i en frågeställning som uppkommit inom bibliotekarieyrkets praktik och/eller genom att forskaren menat att det saknas kunskap inom det vetenskapliga forskningsfältet.¹

Denna studies frågeställning uppkom när jag läste litteratursociologi som valbar kurs inom ramen för bibliotekarieprogrammet. Vi läste då Magnus Perssons *Den goda boken* som fick mig att fundera mycket kring kön och smak ur ett litteratursociologiskt perspektiv och hur detta ämne relaterar till bibliotekssfären. Diskussionen fick mig att tänka på den enligt mig uppfattade diskursen kring Stephenie Meyers *The Twilight Saga* och mer nyligen E.L James *Fifty shades of Grey*. Dessa romansviter är de mest uppmärksammande romanerna inom kvinnokodade genrer² på senare tid. Dessa är även relaterade till varandra på det sättet att *Fifty shades of Grey* började som fan fiction³ med inspiration av *Twilight*.

Den enligt mig uppfattade diskursen kring romanerna bestod av en stark kritikerstorm som spred ut sig i vitt spridda fora. När Meyers debutroman *Om jag kunde drömma* släpptes på svenska fick den kritik bland annat för dess undermåliga språk, den påstådda sexismen och moralismen som ofta härleddes till författarens egna religiösa övertygelser som till exempel i Kjersén-Edmans recension ”Stephenie Myers böcker om vampyren Edward är fulla av moralism, sexism och våldsam adjektivsjuka” i *Dagens Nyheter*.⁴ När *Fifty shades of Grey* lanserades ersattes istället den moralistiska kritiken av BDSM⁵-utövares kritik som menade att denna berättelse inte är representativ för vad BDSM är som till exempel i Wahlfs recension ”Läs detta innan du vill inspireras av 'Fifty Shades of Grey'” i *VeckoRevyn*.⁶ Dock var den feministiska kritiken mer högljudd än den mot *Twilight* som till exempel Brors recension ”Femtio nyanser av sadistvåld” i tidningen *Feministiskt perspektiv*.⁷ Jag upplevde även att liknande kritik återfanns på sociala medier samt när diskussionen uppkom i sociala sammanhang utanför internet som jag ingick i, både i en yrkeskontext och i de sammanhang jag valt på min fritid.

Denna studie undersöker därför hur läsare av *Fifty shades of Grey* förstår sitt eget läsande med bakgrund i att denna romansvit i huvudsak inte beskrivits som ”god litteratur” av media och det övriga kultursamhället. I och med detta läsarperspektiv ingår denna studie i det större forskningsfältet Reader-response criticism. Studien anlägger ett genusperspektiv eftersom jag ville undersöka hur dessa läsares utsagor förhåller sig till kön och smak eftersom till exempel Magnus Persson hävdar att kön ofta spelar roll i synen på vad som är god litterär smak. Denna studie vill stimulera en normkritisk (eller normkreativ om man så vill) diskussion utifrån genusteori inom den litteratursociologiska grenen av reader-response criticism inom biblioteks- och informationsvetenskapen.

¹ Wildemuth, 2009, s.11

² Med kvinnokodad menar jag att två kriterier skall vara uppfyllda; kvinnlig författare och en genre som uppfattas ha en i huvudsak kvinnlig läsarkrets. De främsta av dessa genrer är romance och erotica.

³ När fans skriver fiktion baserad på en redan existerande fiktiv värld.

⁴ Kjersén-Edman, 2008

⁵ Bondage, Discipline Sadism/Masochism Dominance/Submission

⁶ Wahlf, 2015

⁷ Brors, 2012

2 Problemformulering

Studiens ansats tar sitt avstamp i bibliotekets demokratiska uppdrag som formulerat i Bibliotekslagen:

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.⁸

Demokratiska målsättningar handlar bland annat om att skapa likhet inför lagen samt att skapa en likvärdig tillgänglighet till samhällets olika myndigheter. Biblioteket är ett av statens myndigheter. Att öka likvärdigheten kan bland annat handla om att uppmärksamma ojämlikheter och sedan försöka åtgärda dessa ojämlikheter. *En* sådan ojämlikhet grundar sig i kön. Historiskt sett har kvinnor marginaliserats och diskriminerats och det finns fortfarande statistiskt mätbara ojämlikheter som bland annat går att ta del av i *På tal om kvinnor och män* som ges ut av Statistiska centralbyrån vartannat år.⁹ Ett demokratiskt uppdrag torde därför vara att säkerställa motverkandet av sådan diskriminering. Ur denna historiska ojämlikhet har det vetenskapliga ämnet Genusvetenskap vuxit fram som undersöker hur könsprocesser påverkar olika samhällsföreteelser, bland annat litteratur och läsning. Lars Furuland menar att *litteratursociologin* oftast fokuserar samband mellan makt, samhälle och litteratur.¹⁰ Genusvetenskapen skulle kunna beskrivas som en undergrupp eller en mer specificerad förgrening av sociologin i och med att genusvetenskapen vill undersöka maktspekter på samhällsfenomen utifrån ett specifikt maktperspektiv, nämligen kön. Studiens problem handlar således om hur biblioteket kan öka sin likvärdighet gentemot användarna, i detta fall en viss grupp av kvinnliga läsare.

⁸ Bibliotekslag, 2013

⁹ Statistiska Centralbyrån, 2016

¹⁰ Furuland, 2012, s.17

3 Syfte och frågeställning

Likvärdighetsproblematiken är dock inte ett problem som vetenskapen kan lösa då detta kräver yrkespraktiska lösningar och tillämpningar. Vetenskapen kan dock bidra med kunskap kring hur makt påverkar olika samhällsfenomen, i detta fall kvinnors läsning av romance. Richard Ohlsson talar om vikten av att vara en ”reflekterande praktiker” i sin yrkesutövning i *Etiken och biblioteken*. Den reflekterande praktikern är en bibliotekarie som hela tiden försöker pröva verksamheten mot vetenskap och etiska frågeställningar och ständigt söker utveckla verksamheten utifrån denna kunskap.¹¹ Etik handlar om strävan att skapa ett ”godare” (bättre) samhälle. Denna strävan utgår inte från objektiva värden, utan handlar om att den enskilda praktikern hela tiden vill utveckla sig med stöd i vetenskapen. Jag menar att de vetenskapliga fält som särskilt hjälper att utveckla denna kompetens skulle kunna vara psykologi, etik samt fält som särskilt behandlar maktfrågor som sociologin och genusvetenskapen beroende på vilken sorts etisk kompetens praktikerna efterfrågar.

Denna studie vill därför bidra till den ”reflekterande bibliotekariens” kompetensförsörjning när det gäller synen på kvinnokodade genrer och dess läsare utifrån litteratursociologiska teorier och reader-response criticism inom det biblioteks- och informationsvetenskapliga fältet. Studien undersöker hur läsare av *Fifty shades of Grey* (som får fungera som representant för genrerna romance och erotica) ser på sig själva och sitt läsande.

Frågeställning: Hur motiverar och förklarar läsare sin läsning av *Fifty shades of Grey*?

¹¹ Ohlsson, 2007, s.76

4 Tidigare forskning

Jag har valt att presentera den tidigare forskningen under rubrikerna bibliotekarieperspektiv på genus, kvinnors läsning och kvinnokodade litteraturgenrer och läsarperspektiv på romantikgenren utifrån ett B&I-perspektiv samt forskning om kvinnors läsning utanför biblioteks och informationsvetenskapen och slutligen Reader-response criticism. När jag valt mina rubriker inom den tidigare forskningen har jag funderat på vilken sorts forskning som kan vara intressant att relatera till mina resultat samt för att redovisa vilken kunskap som redan finns inom området. Min första utgångspunkt handlar om bibliotekariers perspektiv på tre av denna studies teman; genus, kvinnors läsning och kvinnokodade litteraturgenrer. Detta eftersom ett av mina syften med att göra denna studie var att stimulera den kritiska diskussionen kring genus och läsning på biblioteket. Därför hjälper det att ha bibliotekariers syn på ämnena som jag i min diskussion kan relatera denna studies resultat till. Jag hittade få uppsatser på högre nivå men ansåg att uppsatserna på grundnivå var så pass relevanta att jag valde att ta med dem. Detta eftersom jag ansåg att det var bättre att ha några resultat än ingenting alls, även om resultaten på grundnivå inte är lika vetenskapligt säkerställda som på högre nivåer. Sedan följer temat kvinnors läsning ur ett vidare vetenskapligt perspektiv, det vill säga inte begränsat till ett biblioteks och informationsvetenskapligt perspektiv. Reader-response criticism anser jag vara relevant eftersom det ger en tolkningsram till hur man kan analysera läsares utsagor.

Bibliotekarieperspektiv på genus, kvinnors läsning och kvinnokodade litteraturgenrer

Jonsson och Lindgren har undersökt hur bibliotekarier arbetar med jämställdhet i sin yrkespraktik.¹² Författarna menar att det finns en brist på genusrelaterad forskning inom Biblioteks och informationsvetenskapen.¹³ I studien ställs frågan om bibliotekariernas potentiella genusmedvetenhet snarare handlar om en vilja att tillfredsställa alla användare.¹⁴ Det vill säga att det inte egentligen handlar om genusmedvetenhet utan den på senare år allt starkare diskursen om att det är användarens behov som skall styra beståndet. Studien visar att bibliotekarierna blandar ihop jämställdhet med jämlikhet, även fast intervjuarna påminner dem.¹⁵ Författarna visar även på hur det var en användare som hade yttrat sig nedsättande om biblioteket på grund av att det skulle vara ett ställe "av kvinnor för kvinnor". Författarna hävdar att bibliotekarierna generellt verkar ointresserade av att sätta sig in i ämnet.¹⁶ Studiens resultat visade att inga av de undersökta biblioteken bedriver formellt jämställdhetsarbete.¹⁷ Författarna upplever att informanterna anser att det finns ett motsatsförhållande mellan genusperspektiv och objektivitet och saklighet och att detta bidrar till att bibliotekarierna inte vill ta ställning i denna fråga.¹⁸ Även om denna studie målar upp en relativt negativ bild av bibliotekariers inställning till genusfrågor så skall dessa resultat ses som en indikation snarare än som en sanning som går att extrapolera till bibliotekariekåren som helhet. Studien är dock

¹² Jonsson & Lindgren , 2009, s.2

¹³ Jonsson & Lindgren , 2009, s.16

¹⁴ Jonsson & Lindgren , 2009, s.30

¹⁵ Jonsson & Lindgren , 2009, s.39

¹⁶ Jonsson och Lindgren, 2009, s.34

¹⁷ Jonsson & Lindgren , 2009, s.41

¹⁸ Jonsson & Lindgren , 2009, s.43

intressant och relevant eftersom det är den enda studien som jag funnit som undersökt frågan.

Almqvist har undersökt bibliotekariers syn på erotisk litteratur genom att använda sig av diskursanalysens, smakkulturens och genusvetenskapens begreppsapparater.¹⁹ Historiskt sett har det funnits en rädsla som genomsyrar mycket av kvinnors litteraturläsning, nämligen rädslan för att de likt Madame Bovary skall slukas upp av romanläsning, och som i förlängningen skulle leda till ”antisocialt beteende”. Almqvist hävdar att det inte räcker med att ta ställning mot en viss litteratur utan att man även måste kunna motivera varför.²⁰ Studien visar att förnedring och våld är mer accepterat bland bibliotekarierna om det förekommer i en så kallad klassiker än om det är nya titlar av mindre kända författare.²¹ Almqvist hävdar att det idag finns en norm av att motivera sitt beståndsurval utifrån vad användarna vill ha. Tidigare har Bibliotekstjänsts sambindningslistor varit mest förekommande som vägledande verktyg.²² Almqvist tar upp det faktum att erotisk litteratur har relativt låg cirkulation kan ha att göra med att de potentiella läsarna inte ”vågar” fråga efter denna sortens litteratur. Almqvist föreslår istället att bibliotek kan profilera sig som progressiva när det gäller dessa frågor och därmed få fler erotiska-läsare att känna sig mer välkomna.²³ Bibliotekarierna hävdar att de har gått ifrån Bibliotekstjänst rådgivning mer och mer och istället läser recensioner i olika medier och diskuterar böcker och bestånd på särskilda bokmöten som kollegiet anordnar.²⁴

Bibliotekarierna menar även att de är mer restriktiva när det gäller att ta in kvinnligt kodad kärlekslitteratur än till exempel deckare som är mer manligt kodade. En informant upplever det som att manlig litteratur ofta köps in utan diskussion medan kvinnligt kodad litteratur ifrågasätts i större utsträckning.²⁵ En annan bibliotekarie menar att hon tror att alla bibliotek sätter en gräns vid pornografi och sexism. En ytterligare bibliotekarie menar att hon tror att äldre erotiska i högre utsträckning tas med i beståndet även om de innehåller problematiska aspekter som sexism och pornografi för att deras innehåll i större utsträckning representerade samhällets dåtida värderingar. En bibliotekarie menar att hennes bibliotek nästan aldrig har någon som efterfrågar den typen av litteratur, men hon tror också att det kan ha att göra med att det är skambelagt. En bibliotekarie menar att de köper in erotisk litteratur om den fått goda recensioner. Ett bibliotek avstod från att köpa in ett verk på grund av att det ansågs sexistiskt. Många av biblioteken har inköspolicys som stipulerar saker i linje med kvalitet, saklighet, mångfald och tillgänglighet. Almqvist diskuterar svårigheten i hur man kan avgöra vilken litteratur som uppfyller dessa kriterier.²⁶

Mina slutsatser kring frågan om inköpsprocessen och inköpsavgörandena är att det finns en tyst överenskommelse om vad god kvalitet är och vad som passar på biblioteket. Bibliotekarierna lutar sig gärna mot andras beslut vid inköpsavgöranden då de ofta tittar på hur andra bibliotek har gjort när de bestämmer om de skall köpa in en viss titel eller ej.²⁷

¹⁹ Almqvist, 2009, s.10, s.19, s.52

²⁰ Almqvist, 2009, s.11

²¹ Almqvist, 2009, s.2

²² Almqvist, 2009, s.12

²³ Almqvist, 2009, s.16

²⁴ Almqvist, 2009 s.30

²⁵ Almqvist, 2009, s.35ff

²⁶ Almqvist, 2009, s.39-43

²⁷ Almqvist, 2009, s.48

Läsarperspektiv på romantikgenren utifrån ett B&I-perspektiv

Berggren undersöker i sin uppsats hur ålder kan relateras till användarrecensioner av *The Twilight Saga* på internetsajten *LibraryThing* som är ett läsarcommunity likt *Goodreads*.²⁸ Berggren har analyserat texterna genom att använda sig av diskursanalysen som metod och genom att applicera en dikotomi av normalitet/abnormalitet på materialet.²⁹ Berggren kommer bland annat fram till att det inte är allmänt accepterat och till och med skambelagt att som vuxen uppskatta *Twilight*. Berggrens syfte var bland annat att stimulera en kritisk diskussion kring åldersindelning på biblioteket.³⁰

Karlsson har undersökt hur kvinnor läser två utvalda romaner inom romantikgenren. Hon har sedan med bakgrund i reader-response criticism och genusteori satt in resultaten i en större samhällskontext.³¹ Studiens resultat är att de flesta av läsarna läser romantik för att koppla av och må bra. Dock sker det en mättnad om litteraturen är alltför formulabaserad och Karlsson menar att informanterna inte verkar påverkas skadligt eftersom de läser annan litteratur och att de har förmågan att läsa romanerna med kritisk distans.³²

Forskning om kvinnors läsning utanför biblioteks- och informationsvetenskapen.

Lisbeth Larsson har undersökt hur kvinnor läser veckopress i *En annan historia-om kvinnors läsning och svensk veckopress*. Hon menar att det finns föreställningar om att den kvinnliga läsningen skulle vara mer homogen än den manliga. Kvinnor läser helst romaner. Historiskt sett har det funnits en föreställning som menar att kvinnor passiviserar av litteraturen.³³ I studiens redogörelse för den romantiska genrens uppkomst och mottagande har genrens verk bland annat beskrivits som ”kräkmedel”.³⁴ Annan kritik som vänts mot genren är att det skulle vara som narkotika som passiviserar läsaren och som endast reproducerar kapitalistiska ideal. Ytterligare kritik hävdar att genren är formulabaserad och att den endast reproducerar samhällets normer. Horst Holzer menar bland annat att genren endast uppmanar till anpassning, ångest, aggressivitet samt sensationsbaserade känsloupplevelser. Larsson beskriver dock hur Palle Rasmussen ifrågasätter det ensidigt negativa ifrågasättandet av genren och efterlyser forskning som snarare undersöker varför läsarna själva väljer att läsa genren och hur de menar att de påverkas. Larsson redogör även för hur Enzenberger menar att kritiken om att genren föder falska behov är falsk i sig och att genren snarare tillfredsställer högst autentiska behov hos publiken. Larsson tar även upp Adornos kritik mot romantikgenren som handlar om att konstens legitimitets återfinns i normbrottet, triviallitteraturens innehåll reproducerar endast samhällsnormer. Larsson beskriver dock även hur Flogstad menar att det finns ett uppror i genrens konformitet då det är en handling som vägrar verkligheten och samhället.³⁵ Larsson visar på att kvinnor ofta fokuserar mer på relationer och lever sig in mer i texter medan män läser texter med kritisk distans.³⁶ Larsson menar även att kvinnor inte läser romantik för att förändra samhällsordningen men att den när drömmar om en annan social ordning, där kvinnans intressen och liv är i fokus.³⁷ Så här beskriver Larsson hur kritiker har sett på både romantikens huvudperson och läsarna av genren:

²⁸ Berggren, 2011, s.4

²⁹ Berggren, 2011, s.14

³⁰ Berggren, 2011, s.40f

³¹ Karlsson, 2005, s.2

³² Karlsson, 2005, s.59

³³ Larsson L., 1989, s.27f

³⁴ Larsson, L., 1989, s.42

³⁵ Larsson, L., 1989, s.224-232

³⁶ Larsson, L., 1989, s.240

³⁷ Larsson, L., 1989, s.260

Askungen sedd med vår tids ögon är ett offer men också en mycket bristfällig person; kraftlös, passiv och feg, kanske till och med lat. Istället för att göra något själv sitter hon bara där och väntar.³⁸

Janice Radway är professor i litteraturvetenskap och har genomfört en studie av kvinnors läsning av romance ur ett genusperspektiv. Radway intresserade sig initialt för romance ur ett smakkritiskt perspektiv men gick senare över till att fokusera endast på genusperspektivet.³⁹ Många av informanterna beskriver att de är rädda för att bli hånade av familj och vänner för att de läser romance och för att de spenderar så mycket pengar på bokinköp. Även om det finns kulturella föreställningar om att romance är ett patriarkalt fenomen vars budskap bland annat är att njutning och fritid för kvinnor är män så menar många av informanterna att de snarare läser böckerna som ett alternativt narrativ där kvinnorna är de som går ut som segrare. Informanterna beskriver även hur kännare av romancegenren vet att det finns en stor variation av berättelser inom genren och många av informanterna föredrar de berättelser som innehåller ”starka” kvinnoporträtt. Intressant är även att Harlequin-böckerna som kanske utgör den mest kända serien inom romance förkastas av många av kvinnorna.⁴⁰ Radway föreslår här ett samband mellan vissa typer av romance och kulturellt kapital. Kvinnorna i Radways undersökning verkar utgöra en annan grupp en de som typiskt förknippas med Harlequin på grund av deras högre utbildning på en gruppnivå.⁴¹

Förutom intervjuer genomförde även Radway kompletterande enkätundersökningar. På frågan om varför kvinnorna läste romance svarade flest att det ger de tid för sig själva och för att det är avslappnande men även för att lära sig om andra kulturer samt för att fly ”verkligheten” och dess problem.⁴² Radway menar att det finns en uppfattning om att kvinnor läser romance för att de tycker om den typen av våld som ofta figurerar. Radway menar dock att från sin undersökning har hon snarare dragit slutsatsen att få tycker om våldet utan har väldigt specifika regler för när våld är okej och då är en anledning att det kan fungera som ett sätt att hantera patriarkatets verkliga våld och den kulturella rädsla som kan genereras hos kvinnor av detta våld. I litteraturen anser kvinnorna att våldet är berättigat om det slutar med att kvinnan gör motstånd och går segrande ur situationen antingen kortsiktigt eller långsiktigt. Många informanter vänder sig även mot för mycket explicit sex och speciellt när det kopplas samman med våld, något som kvinnorna anknyter till manliga författare och utgör en anledning till varför de flesta föredrar kvinnliga författare.⁴³ Våldtäkt och ett sorgligt slut är informanternas främsta faktorer till att ogilla en bok.⁴⁴ Informanterna ogillar även Harlequin för att de tycker att det är för mycket sex och våld. Det finns dock komplicerande faktorer för när våld är acceptabelt. Bland annat när våld(täkt) tolkas som att mannen utför det på grund av att han inte kan motstå den kvinnliga huvudpersonen.

Informanterna tycker att de viktigaste egenskaperna hos hjältinnan är självständighet, intelligens och humor.⁴⁵ Informanternas inställning till feminism är komplext, å ena sidan tycker de inte om när kvinnor i böckerna blir dåligt behandlade eller när de beskrivs som

³⁸ Larsson, L., 1989, s.261

³⁹ Radway, 1991, s.6

⁴⁰ Radway, 1991, s.54-56

⁴¹ Radway, 1991, s.58

⁴² Radway, 1991, s.61

⁴³ Radway, 1991, s.72f

⁴⁴ Radway, 1991, s.74

⁴⁵ Radway, 1991, s.76f

passiva och som offer, å andra sidan tycker de att det är acceptabelt att kvinnorna ger upp sin karriär för sina män och att feminism är något överdrivet.⁴⁶ När det gäller den ideala hjälten vill informanterna helst att mannen ska vara både väldigt maskulin men samtidigt känslomässigt kompetent. Intelligens och omtänksamhet är enkätens högst prioriterade egenskaper hos hjälten. Humor återfanns på tredje plats och kvinnorna beskrev det som att humor delade av huvudpersonerna är särskilt viktigt.⁴⁷

Radway menar att kvinnornas läsning inte fyller funktionen av att fantisera om en annan partner utan om att mannen i deras liv/män generellt skall bli mer känslomässigt kompetenta då kvinnorna upplever att de tar hand om barn och männen i hemmet men att kvinnorna själva inte har någon som tar hand om deras känsloliv. Eftersom patriarkatet inte tillåter män att utveckla denna kompetens fyller kvinnorna detta behov istället genom litteraturen.⁴⁸ Informanterna beskriver det som att läsningen skapar ett eget rum åt kvinnorna som arbetar som hemmafruar och som därför spenderar sina dagar med att ta hand om andras behov. Kvinnorna beskriver hur deras män ofta tycker att denna egentid är provocerande då de tycker att kvinnorna ska vara med dem när de är hemma från jobbet.⁴⁹ Kvinnorna har blivit uppfostrade att anse att omhändertagande om andra är en av kvinnors främsta uppgift därför kan man läsa kvinnornas läsande som en akt av motstånd och ett tillbakatagande av deras egentid.⁵⁰ En kvinna beskriver hur det kan vara skönt att gråta över något i litteraturen i sin ensamhet eftersom hon upplever att kvinnors känslomässighet ofta hånas av män.⁵¹ Kvinnorna ogillar när hjältinnorna är ”svaga” och naiva och låter sig domineras av en man.

Radway beskriver hur det fortfarande är äktenskapet som är målet med berättelsen men att detta mål inte uppnås förrän hjälten har erkänt hjältinnan som ett subjekt i sin egen rätt.⁵² Kvinnorna anser att manliga författare oftare ger hjältinnorna en röst för att tysta denna röst i motsats till kvinnliga författare som vill ge den kvinnliga rösten upprättelse.⁵³ Radways kritik mot genren handlar bland annat om att genom att kvinnorna tillfredsställer sina känslomässiga behov genom männens agerande i böckerna så upprätthåller och förstärker detta även en tro på att riktiga män kan uppfylla dessa behov.⁵⁴ Radway befärdar att detta dämpar krav på verkliga män när fantasins män kan tillfredsställa läsarnas behov.⁵⁵ En annan kritik handlar om att romance lär ut att det går att förbättra män och att det är kvinnans uppgift att göra detta.⁵⁶

Reader-response criticism

Ett portalverk inom den så kallade ”transaktionella” reader-response criticism är Louise Rosenblatts *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. Rosenblatt presenterade i detta verk en nydanande syn på läsaren och den process som pågår mellan verk och läsare med läsaren i centrum. Rosenblatt arbetar bland annat med två olika typer av läsningar, den efferenta och den estetiska. Den efferenta läsningen är läsningen som är

⁴⁶ Radway, 1991, s.78

⁴⁷ Radway, 1991, s.81f

⁴⁸ Radway, 1991, s.83f, s.97

⁴⁹ Radway, 1991, s.90

⁵⁰ Radway, 1991, s.92

⁵¹ Radway, 1991, s.95

⁵² Radway, 1991, s.102

⁵³ Radway, 1991, s.124

⁵⁴ Radway, 1991, s.207

⁵⁵ Radway, 1991, s.212

⁵⁶ Radway, 1991, s.216

frikopplad från känsla och som istället vilar på intellektuella och logiskt-deduktiva insikter och analyser, medan den estetiska läsningen öppnar för en mer personlig och känslomässig läsning.⁵⁷ Istället för begreppet interaktion när det gäller processen som sker mellan läsare och verk väljer Rosenblatt transaktion för att förtydliga att det inte är en del av tvåsamheten som är viktigare än den andra.⁵⁸

Rosenblatt menar att det är viktigt att litteraturen som läsaren läser kan relateras till den egna vardagen och erfarenheten. Detta förstärker upplevelsen att litteraturen är relevant och inte bara något som man *bör* ha tillägnat sig.⁵⁹ Rosenblatt påpekar att för att fälla kvalificerade omdömen om karaktärs handlingar kan läsaren inte endast utgå från egna erfarenheter utan bör ha kunskap om grundläggande teoribildning inom psykologin. Detsamma med andra områden som berörs när läsaren gör sina analyser. Analysen blir mer kvalificerad desto mer den kan hänföras till vetenskapliga teorier.⁶⁰ En fara med att för strikt fastna i att analysera litteratur utifrån vetenskapliga kategorier är dock att verkets mening sluter sig på grund av att läsaren tror att läsningens mål är att finna den mest korrekta tolkningen istället för att vetenskapen kan hjälpa att komplicera och leda vidare till ännu fler potentiella läsningar och inställningar till litteraturen.⁶¹ Rosenblatt menar dock att läsaren först måste få närma sig det litterära verket utifrån sina egna erfarenheter och sin egen personliga upplevelse för att sedan lyfta denna läsning med hjälp av vetenskap och andra läsare till en mer kvalificerad nivå.⁶² Den personliga läsningen måste få plats eftersom det oftast är den estetiska personliga läsningen som motiverar läsning med förhoppningar om att litteraturen skall generera en viss typ av känsla eller insikt.

Rosenblatt menar att det är väldigt få som läser endast för det tilltalande språket och som inte förväntar sig annat än att få ta del av författaren på författarens egna villkor.⁶³ Rosenblatt menar att den estetiska och den efferenta analysen måste gå hand i hand och kan inte som vissa lärare verkar tro spaltas upp i enkla kategorier som ”social analys”, ”psykologisk analys” och så vidare.⁶⁴ Rosenblatt förespråkar även en syn på mänskliga handlingar som inte helt styrda från kulturell betingning men inte helt fria.⁶⁵ Rosenblatt menar att läsprocessen är högst individuell och att hon tillskillnad från poststrukturalisterna inte ser läsaren som en slav av språket och kulturen, utan en högst individuell process som utgår från att individens erfarenheter är en komplicerad väv som försvårar enahanda strukturella förklaringar till läsares reaktioner och analyser på ett verk.⁶⁶

Flera forskare har i min redogörelse ifrågasatt den bild av de läsare och den genre som jag benämner kvinnligt kodad populärlitteratur. Två av studierna menar att vi inom B&I-ämnet bör stimulera en diskussion kring synen på denna genre och dess läsare och en studie menar att det mest fruktbara hade varit att undersöka hur läsarna själva ser på sitt läsande.

⁵⁷ Rosenblatt, 2002, s.11

⁵⁸ Rosenblatt, 2002, s.14

⁵⁹ Rosenblatt, 2002, s.19

⁶⁰ Rosenblatt, 2002, s.28, s.102

⁶¹ Rosenblatt, 2002, s.118

⁶² Rosenblatt, 2002, s.40

⁶³ Rosenblatt, 2002, s.44

⁶⁴ Rosenblatt, 2002, s.49

⁶⁵ Rosenblatt, 2002, s.127

⁶⁶ Rosenblatt, 2002, s.237

5 Teori

Jag har valt att ta avstamp i Judith Butlers genusteori och Magnus Perssons kritiska teorier om litteratur och smak eftersom mitt syfte och min frågeställning handlar om att förstå kvinnliga läsaers texter utifrån ett köns- och maktperspektiv på text. Jag anser att när det handlar om hur kön produceras i text och handling genom diskursiva handlingar är Butler det mest rimliga valet utifrån det material jag studerat på grund av sin utgångspunkt i diskursen (det vill säga språkhandlingarnas (däribland texternas) förhållande till identitetsproduktion, det vill säga hur det vi säger och gör påverkar hur vi utvecklar våra identiteter. Jag valde Persson för att jag anser att han bäst kunde hjälpa mig särskåda hur litteratursynen är kopplad till makt och även här hur vi genom diskursen skapar synen på vad som är god och dålig smak. Medan Butler själv menar att hon är diskursteoretiker så använder Persson en något annorlunda begreppsapparat men jag skulle hävda att hans textanalytiska begreppsapparat där han använder sig av begreppet *myt* istället för diskurs dock utgår från vissa diskursteoretiker vilket gör att han är väldigt tacksam att införa i en diskursteoretisk studie.

Hur vi genom språket skapar binära könspositioner

Judith Butler går i polemik mot den tidigare amerikanska kvinnorörelsen när hon stipulerar att feminister inte endast bör kämpa för kvinnors frigörelse på ett materiellt plan utan även kämpa för kvinnors frigörelse från att skapas genom fasta diskursiva positioner, det vill säga från att över huvud taget göras till kvinna och man. Varje gång någon talar om kvinnan skapar och omskapar denna utsaga kvinnan. Genom diskursen skapas subjektpositionerna kvinna och man.⁶⁷ Sätt att göra kvinna som går utanför den hegemoniska förståelsen av kvinna kommer av de flesta läsas som en anomali, men egentligen visar denna störning på en bristfällighet i försöket att göra anspråk på vad kvinna egentligen innebär och genom dessa störningar kan förståelsen i förlängningen förskjutas.⁶⁸ Det vill säga genom att utföra ickekönsstereotypa (queera) handlingar kan genuskontrakten bli mer flexibla. Butler talar om begreppet *performativitet* vilket innebär att subjektet skapas genom *performativa* handlingar.⁶⁹ Ett traditionellt exempel är när prästen förklarar paret gifta. Egentligen har ingen förändring skett materiellt, men en ändring har de facto skett, tidigare var paret ogifta och nu är de gifta, vilket innebär att de bör uppträda som det diskursiva fältet kring äktenskap stipulerar. Eller med Butlers egna ord:

Med andra ord ger handlingar, gester och begär intryck av en inre kärna eller substans, men detta sker *på kroppens yta* genom de betecknande bristernas växelspel, som antyder men aldrig uppenbarar identitetens kausalitet som en reglerande princip. Sådana allmänt konstruerade handlingar, gester, utföranden är performativa i den bemärkelsen att den kärna eller identitet som de gör anspråk på att uttrycka är *fabricerad* och upprätthålls med kroppsliga tecken och andra diskursiva medel.⁷⁰

Butler menar alltså att kön endast är illusorisk i sin koppling till biologi. Istället skapar vi kön i den sociala interaktionen, genom olika handlingar och svar på dessa handlingar som antingen kan verka bekräftande eller avvisande. Butler är känd för att ha formulerat den *heterosexuella matrisen*. Den stipulerar att män skall bete sig manligt och kvinnor bete

⁶⁷ Butler, 2007, s.51, s.58

⁶⁸ Butler, 2007, s.69

⁶⁹ Butler, 2007, s.77

⁷⁰ Butler, 2007, s.214

sig kvinnligt och att dessa båda kroppar skall begära varandra. Manligt och kvinnligt är alltså enligt Butler sociala konstruktioner som skapas och återskapas inom diskursen. *Heteronormativiteten* är alla de föreställningar, funktioner och institutioner som upprätthåller denna norm.⁷¹

Magnus Persson är författare till *Den goda boken-samtida föreställningar om litteratur och läsning*. Persson talar här om ett antal olika myter som finns kring litteratur, jag kommer redogöra för de myter jag funnit mest relevanta för min analys, vilka är myten om den goda litteraturen och myten om det konstnärliga överskridandet. Persson berör i huvudsak en svensk kontext.

Myten om den goda litteraturen

På 1800-talet skulle den goda litteraturen göra läsarna mer nationalistiskt lagda. Idag är snarare värden som demokrati och empati i centrum för vilka värden som av samhället via litteraturen skall överföras till nya generationer. Persson hävdar att de främsta stöttepelarna av myten om den goda litteraturen är skolans svenskämne, svenskläroverutbildningen och litteraturvetenskapen. Persson menar att svenskämnet motiverar läsningen av den goda litteraturen med att den ger upplevelser och kunskap samt att den är identitets- och språkutvecklande. Läsaren förväntas även bli mer empatisk och tolerant av läsningen. Persson ifrågasätter denna diskurs då han problematiserar vad som egentligen åsyftas med kultur och demokratiska värderingar.⁷² Persson ifrågasätter även det faktum att även om resten av läroplanen uppmanar kritiskt tänkande lyser detta imperativ med sin frånvaro när det gäller litteraturläsning. Denna myt förmedlar övertygelsen om att litteraturen är av godo och världen av ondo, genom övertygelsen om att av litteraturläsning allena kommer en rad positiva attribut. Inom svenskämnet har enligt Persson på senare tid den kulturella vändningen inträffat. Denna innebär att absoluta värden inte längre är lika relevanta. Man kan lika gärna undersöka det som anses lågt som det som anses högstående. Det är även vanligt att med hjälp av kritiskt granskande teorier ur maktaspekter som genus, queer och marxistisk teori analysera material. Persson hävdar att man inom litteraturvetenskapen gärna diskuterar hur man läser litteratur men inte varför. Persson menar även att litteraturvetenskapen åtminstone på grundnivå inte verkar så påverkad av den kulturella vändningen. Persson menar att detta kan ha sin förklaring i att det annars skulle ägnas för mycket tid åt värdekonflikter som i diskussionen kring boken *Hamlet eller Hamilton?* Då diskussionen gick het på DN:s kultursidor kring vilken litteratur som bör ses som god. Persson själv menar att man lika gärna skulle kunna läsa sådan litteratur som går stick i stäv med gängse värderingar, eftersom denna kan väcka diskussion kring dessa värderingar.⁷³ Motsatsen till den goda och fina litteraturen är populärlitteraturen som ses som naiv och sentimental. Genom formulabaserade texter uppnås eftertraktade känslor:

Skumläsningen associeras starkt med populärlitteratur (spänningsromaner och pornografi) och barn/ungdomar. Den snabba läsningen förknippas också med ett *korpsligt* sätt att läsa.⁷⁴

Persson menar även att denna typ av ”lägre” litteratur historiskt sett har kopplats samman med kvinnor och kvinnlig läsning. Istället eftersträvas den kritiska och distanserade

⁷¹ Butler, 2005, s.10f

⁷² Persson, 2015, s.16-19

⁷³ Persson, 2015, s.20-25

⁷⁴ Persson, 2015, s.112

läsningen. Den högre stående litteraturen lämpar sig bättre för denna sortens inställning eftersom den inte är lika ”lättsmält” och föreställningen att den växer med omläsningar.⁷⁵

En annan diskurs om den goda litteraturen utgår från Nussbaums tankar om att skapa kritiskt tänkande världsmedborgare istället för med det innehåll som tidigare associerats med skapandet av ”demokratiska” medborgare, det vill säga att eleverna är tomma blad som lärarna skall fylla med rätt kunskap. En annan vanlig föreställning inom myten om den goda litteraturen är att dela upp i etablerad och icke-etablerad litteratur. Samtida avantgardistisk litteratur har ofta svårt att vinna mark.⁷⁶ Persson menar även att det sätt som elever lär sig att ta sig an litteraturen i ett skolsammanhang är ett sätt att disciplinera kroppen, genom att lära sig att distansera sig till läsningen. Persson hävdar även att literacy-”myten” ingår i myten om den goda litteraturen. Istället för att literacy är bra i sig, menar Persson att den är beroende av socialt situerade sociala praktiker som främjar literacy. Det går inte att se literacy som en automatisk konstruktiv kraft tagen ur sitt sammanhang. Persson menar bland annat att språket inom denna diskurs är det som bringar fram det mänskliga och literacyn är det som kontrollerar denna mänsklighet. Synen på litteraturen som god hänger ihop med skolvärldens tanke om att skapa goda människor som i alla aspekter av sina liv gör goda val och som följd blir goda människor. Persson menar att denna syn riskerar att skapa passiva elever som bara skall fyllas med rätt innehåll, vilket gör att man inte behöver lyssna på eleverna själva. Konsten delas upp i två dikotomier; den konst som är förfylld av marknadens logik, den som skriver det som säljer och den rena, större konsten. Denna historiska litteratursyn känns igen från de nutida strömningar som på olika sätt vill bekämpa den populära kommersiella litteraturen. Persson tar upp Bourdieus tankar om greppet *illusio* som menar att det inte är skaparen själv som är geniet utan att det är produktionsfältet som bestämmer vad som är värdefullt eller inte.⁷⁷ Persson menar att litteraturstudiet motiveras utifrån reproduktionen av förståelsen att formen går före innehållet och den ”intresselösa” intresseläsningen är idealet.⁷⁸ Persson menar även att för det som under sin samtid ses som den värsta sortens litteratur ofta till slut får en plats i kanon.⁷⁹

Myten om det konstnärliga överskridandet

Persson menar att det även finns en myt som reproducerar tanken att stor konst skall vara drabbande och nyskapande. Det är ett värde i sig att den går emot den gängse moral och smak som finns i vårt samhälle. Historiskt sett har denna transgression ofta involverat någon typ av våld. Historiskt sett har även denna tradition rötter i romantikens konstnärliga ideal som sedan återfanns i olika skepnader bland annat avantgardister och postmodernister.⁸⁰ Persson ifrågasätter om det fortfarande går att chocka nu när så många institutioner som brukade chocka borgaren har mist sin makt. Persson beskyller den transgressiva strömningen för negativism eftersom den i allt som går emot normer finner något positivt. Persson är dock kritisk mot att denna strömning sällan formulerar några egna alternativa ideer utan bara går emot normer.⁸¹

⁷⁵ Persson, 2015, s.112-115

⁷⁶ Persson, 2015, s.26f

⁷⁷ Persson, 2015, s.28-38

⁷⁸ Persson, 2015, s.4

⁷⁹ Persson, 2015, s.43

⁸⁰ Persson, 2015, s.50-53

⁸¹ Persson, 2015, s.56f

6 Metod och material

6.1 Metod

Jag har valt diskursanalysen som hjälpmedel och verktyg för att fördjupa tolkningen, förståelsen och analysen av mitt material. Anledningen till att jag valde diskursanalysen som textanalytiskt verktyg är att syftet med studien är att analysera användarnas utsagor ur ett maktperspektiv. Till skillnad från ideologianalysen som hade varit mitt andrahandsval eftersom de båda behandlar språk och makt så menar jag att diskursanalysen lägger större vikt vid språket i sig. Mitt val grundar sig även på att jag finner diskursanalysens begreppsapparat och ideologiska bakgrund mer sofistikerad och genomarbetad än ideologianalysens. Men de två verktygen är närbesläktade och jag skulle även kunnat använda den metoden. Min egen högst personliga betraktelse är att ideologianalysen fungerar lite som diskursanalysens anfader som senare utmynnat i en mer samtida syn på språk och makt i diskursanalysen.

Diskursanalysen är både ett teoretiskt ramverk med en specifik begreppsapparat samt en metod för att analysera text genom användandet av denna begreppsapparat. Dock finns det ett antal olika inriktningar inom diskursanalysen som använder olika begreppsapparater. Jag har dock valt att fokusera på ett antal gemensamma drag för diskursanalysen som jag menar är relevanta för denna studie. Det första är föreställningen om att språklig kommunikation (tal, text och så vidare) utgör ett maktanspråk. Genom utsagor uttalar sig olika aktörer om verkligheten. En *hegemonisk* diskurs är den diskurs som har starkast maktanspråk inom ett fält. Dock utspelar det sig ofta *diskursiva kamper* inom texter, det vill säga att man kan få syn på olika diskurser med olika sanningsanspråk. Ett exempel skulle kunna vara den konstruktivistiska respektive den biologiska diskursen om kön. Den förstnämnda diskursen hävdar att kön skapas diskursivt och den sistnämnda hävdar att kön är något vi i huvudsak föds som. När man kan se spår av båda dessa diskurser inom en text ser man tecken på diskursiv kamp.⁸² En diskurs är en förståelse kring ett visst fenomen.⁸³ Judith Butler har till exempel en viss förståelse, eller en viss typ av förklaring till hur kön skapas, hennes förklaring utgör då av en typ av diskurs. Både Butler och Perssons diskurser utmanar i mångt och mycket hegemoniska förståelser av deras ämnen. Diskursanalysen hävdar att subjekt (ungefär personligheter, aktörer) skapas genom diskursen, det vill säga genom språket, detta betyder alltså att diskursteorin gör ontologiska anspråk på verkligheten. Dessa konstruktivistiska ontologiska anspråk står i motsats till en essentialistisk förståelse av skapandet av subjekt.⁸⁴

6.2 Tillvägagångssätt

Jag började med att läsa användarrecensioner på Goodreads. Jag började med den äldsta eftersom min förhoppning var att de tidigaste recensionerna skulle vara mindre påverkade av den kringliggande diskursen kring läsningen av *Fifty shades of Grey*. Efter hand upplevde jag en mättnad där min upplevelse var att samma poänger upprepades, jag valde då att göra en avgränsning. Denna avgränsning var som sagt både för att jag upplevde en

⁸² Bergström & Borèus, 2012, s.20

⁸³ Jörgensen & Phillips, 2000, s.7

⁸⁴ Jörgensen & Phillips, 2000, s.12

mättnad i materialet men även för att jag inte ville att recensionerna skulle vara för nya och därför enligt min misstanke för påverkade av vad andra har tyckt om romanen. Allt som allt blev det 24 recensioner. Dock finns det möjlighet för användarna att gå in och redigera sina recensioner, mig veterligen görs detta i form av så kallade ”updates” som läggs till under den tidigare recensionerna. Detta uppfattade jag vara vanligast om läsaren läst om verket eller om användaren hade en reviderad uppfattning. Jag har valt både mer positiva och mer negativa recensioner eftersom detta inte är en studie som fokuserar fans utan läsare av genren i dess helhet. Jag har sedan letat efter vilka föreställningar jag anser relatera till mitt fokus kön och smak. Efter det inordnade jag dessa resultat i ett antal diskurser (föreställningar) som jag utrönt från materialet som jag sedan relaterar (analyserar) med hjälp av mina teoretiska utgångspunkter.

6.3 Material

Jag har valt att undersöka användarrecensioner på sajten Goodreads. Ordet användare skall här läsas som användare av ett visst internetforum, i detta fall Goodreads, till skillnad från *biblioteksanvändare*, även om deras roll som läsare och potentiella biblioteksanvändare är varför recensionerna fungerar som materialet för denna studie.

Goodreads är ett internetcommunity för läsare och författare. Vem som helst kan skaffa ett medlemskap och sedan skriva recensioner. Recensionerna är alltså inte redigerade av någon annan än användarna själva, till skillnad från till exempel tidningsrecensioner där en redaktör har makt att redigera recensionerna. Svagheter med denna typen av material är bland annat att användarna inte direkt svarar på mina frågor vilket hade varit fallet i intervjuformatet. Dock menar jag att denna nackdel även kan ses som en styrka, eftersom svaren på detta sätt inte är lika ”tillrättalagda”. Genom att få syn på användarnas tal om *Fifty shades of Grey* utan att behöva ställa frågor som ”hur ser du på ditt eget läsande av romantik?” och ”hur påverkar detta din identitetsprocess?”. I denna form behöver läsaren förhålla sig till tankar om vad forskaren vill ha för svar. Fördelen skulle vara att läsaren själv dock börjar reflektera över sitt läsande och sin identitetsprocess. Men det finns en till avgörande styrka och det är mängden färdiga data. Valet står antingen mellan att kunna intervjua ett fåtal användare på ett mer djupgående sätt eller att få en översikt som kan vara mer representativ för att den innehåller fler användare. Jag skulle hävda att valet mellan intervjuer eller användarrecensioner liknar valet mellan deltagande observationer och intervjuer med dess för- och nackdelar. Genom deltagande observationer och användarrecensioner kommer man åt hur informanterna talar om ämnen utan att de förhåller sig till en förväntan om ett visst svar från forskaren.

7 Analys

Här besvarar jag studiens frågeställning om hur läsarna motiverar och förstår sin läsning utifrån studiens teoretiska och metodiska ramverk. I kapitel åtta vidgar studien blicken och anknyter dessa resultat till den tidigare forskningen.

Den första indelningen jag valt att göra är den mellan de recensioner som visar mer uppskattning inför romanen (mellan tre och fem stjärnor i betyg) och de recensioner som jag tolkat som inte lika uppskattande (under tre stjärnor i betyg). Jag kommer först redogöra för de mer uppskattande eftersom de var i stor majoritet bland mitt material.

Många läsare talar om de känslor som uppstod under läsningen. Jag tolkar dessa känsloupplevelser som eftersträvansvärda eftersom läsarna har givit romanen ett högt betyg. Detta anknyter till Perssons tal om smak och föreställningen om att den populärlitterära genren främst skulle syfta till att framkalla känslor. Denna föreställning om den kroppsliga läsningen till skillnad från den intellektuella läsningen går även att ställa upp i en könsdikotomi där kvinna står för kropp och man står för intellekt, enligt Butlers hierarkiska modell. Här beskriver Squallogal sin läsoplevelse:

Following the path of Ana and Christian has brought solace, redemption, understanding, comfort, hope and empowerment.⁸⁵

I have had my heart torn open to the point of deep crashing sobs. I have been lifted into the sun and towards the horizon. I have dreamed. In something as humble as a story I have found a precious and perfect gift. I just don't have the words to tell you what it feels like, as a reader, to turn the page. I have no reason to give for why it has moved me so powerfully. Just my sincere pledge that it has. This isn't a story to me but a moment in time. Themes hidden in the pages have been sewn and crafted into my life. This book truly is unique.⁸⁶

Squallogal verkar ha upplevt både mer positivt anknutna känslor så som hopp och förståelse men även sorg över karaktärernas handlingar. Även fast Squallogal tyvärr inte preciserar vad det är för sorts gåva som hon fått genom sin läsning så tolkar jag det som att hennes liv påverkats av läsningen på grund av formuleringen ”Themes hidden in the pages have been sewn and crafted into my life.” Persson talar om hur finlitteraturen till skillnad från populärlitteraturen anses vara drabbande och potentiellt livsförändrande medan populärlitteraturen ofta kopplas samman med lättsmälthet och föreställningen om att den endast bekräftar läsarens redan omfattade övertygelser istället för att en utvecklar läsaren på olika sätt. Courtney beskriver att läsningen var så spännande att det skapade en frustration över hur det skulle gå för huvudkaraktärerna:

They are an up and down roller coaster of emotions. Christian is possibly the worlds most imperfect perfect man. You want him to be happy and he is so undeniably hot but he IS fifty shades of messed up. He cares for Ana and that is obvious and you want Ana to fight her way through to him....to make him "ok" My heart aches for them and I am totally invested in how they turn out. I look forward to part two very much. This story boils down to will love conquer all??⁸⁷

⁸⁵ ”Squallogal”, 2011

⁸⁶ ”Squallogal”, 2011

⁸⁷ ”Courtney”, 2011

Återigen ser vi hur det är spänningseffekten och de eftersträvansvärda känslorna som genereras. Monamour beskriver en personlig läsning genom att hon relaterar till Christians traumatiska barndomsupplevelser eftersom hon själv arbetar med barn som utsatts för traumatiska upplevelser. Men här får vi även se en annan motivering till läsningen som snarare verkar vara relaterad till att genomleva så många känslor som möjligt.

Many of you will find the erotic nature of *Fifty Shades of Grey* to be the most tantalizing part of the book, but what utterly captivated me - was Christian's story. I work with abused children in real life, so perhaps this is why it touched me so deeply. Although, without the exceptional talents of Ms. James to put pen to paper and give life to her characters – skillfully capturing their individuality and nuances; my reasons would be of little consequence. Under her careful guidance, you find yourself transported into the lives of Christian and Ana. You laugh with them, you cry with them, you live through it all – the highs, and the lows. You are heartbroken as Ana cannot get Christian to see the light within himself; and you soar with them in their joy of each new 'first'.⁸⁸

Denna känsla av omhändertagande anknyter även till en hegemonisk kvinnlighet där den moderliga omsorgen är central. Genom läsningen aktiveras läsarens moderliga och omhändertagande egenskaper och sympatier. Även Jennifer verkar mena att det är positivt att en roman genererar många olika typ av känslor:

I felt every emotion imaginable while reading this book and enjoyed it so much I read it a second time to my husband, who now seems to understand what all the fuss was about.⁸⁹

Här är det dock intressant att man får veta att detta känslolag även uppskattas av män då maken också uppskattade läsningen. Jag tolkar Weronicas ymniga användande av utrops- och frågetecken som att hon även efter sin läsning fortfarande är tagen av de känslor som genererades:

God!!! I cannot believe the author left me hanging like this?! Part One?! What!! I did not know there will be more than one book! I stayed up all night reading to see what happens between Christian and Ana and this is what I get at the end **end of part one**??? -->banging my head on the wall... One thing I have to say... this book was so HOT and EXCITING there was no way I could put it down even if someone held a gun to my head, at least I would die happy. It was like I was sucked into the story and had no way of getting out. Christian is so dark and intense who wouldn't want to be ravished by such a creature? I loved how the author made Ana a strong independent woman who knew good looks and amazing sexual chemistry is not enough. I'm still very much confused about Christian and the way he is and hopefully with the next book I'll find out why he is so creepy and weird :). Ahhh how long do I have to wait?! Super frustrated but in a good way! Recommend this book to EVERYONE as long as you're over 18 :))⁹⁰

Här verkar det alltså vara just det kroppsliga som uppskattas; att dras med i historien och uppleva allt från mer svåra känslor till njutning. Läsarna verkar alltså läsa för att uppnå en viss typ av känsloeffekt som genererar spänning. Många läsare beskriver hur de blev kärre i en av huvudkaraktärerna, främst då den manliga huvudkaraktären:

⁸⁸ "Monamour", 2011

⁸⁹ "Jennifer", 2011

⁹⁰ "Weronika", 2011

Wow..what can I say? I have fallen in love with Fifty again.⁹¹

Honestly, I don't know where to start. The story is ridiculously hot. Squirring in your seat hot. Knowing who Christian is based on makes this book even hotter, if that is possible. I can just picture him doing those things, and that turns my knees to jelly.⁹²

Not typically something I would read but let me tell you I fell in love with fifty. Completely tortured but lovable character. You just want to take him home and make him better.⁹³

Här verkar det som att en eftersträvansvärd effekt är den att bli ”kär” i en karaktär. Det rör sig från allt från traditionellt heterosexuellt begär till något som jag snarast skulle likna vid moderskänslor. Det kvinnliga subjektskapandet aktualiserar alltså heterosexuellt begär genom de eftersträvansvärda känslorna som aktiveras av normativ kvinnlighet som innefattar omhändertagande och heterosexuellt begär. Genom att läsarens förmodade heteronormativt kvinnliga jag känner igen sig i den romantiska skildringen bekräftas detta sätt att leva och att strukturera sitt liv. Courtney fastnade för huvudpersonen och hennes konflikt inför sina känslor gentemot Christian:

I adore Ana and her inner battle about what she should do about Christian.⁹⁴

Här aktiveras läsarens identifiering med huvudpersonen och med dennes relationsproblem. Att vara bra på att ta hand om relationer är en egenskap som traditionellt knyts till kvinnlighet. Jag menar därför att denna utsaga återigen aktiverar en hegemoniskt kvinnlig diskurs där den förmodade kvinnliga läsaren antas vara intresserad av relationer och relationsproblematik. En av de få läsare som jag förmodar är av manligt kön på grund av användarnamnet Morgan åberopar snarare det faktum att han blir kär i Ana (till skillnad från majoriteten av läsare som bli kära i Christian:

Anastasia tells the story and I immediately liked her through and through. It's more than just rooting for her though; I feel loyal to her, protective of her. She is one of the most introspective and realistic characters in fiction today. I found myself interrupting my wife to ask a question that Ana asked a sentence later.⁹⁵

Även om man skulle kunna läsa själva läsandet av romantik som normbrytande manlighet så aktiveras även här en traditionellt hegemonisk manlighet. Idealbilden av mannen som beskyddare. Samtidigt går det även att läsa uttalandet som att han identifierar sig med Ana när han skriver att han i avslutningsmeningen verkar tänka liknande tankar som Ana. Den kroppsliga diskursen samverkar enligt mig med ett aktiverande av en hegemonisk kvinnlighet respektive manlighet. Bland annat genom appeller till kvinnan som moder och mannen som kvinnans heterosexuella begärsobjekt. Jag har funnit *ett* normbrytande element vilket är den manliga läsaren som uppskattade läsningen. Squallogal verkar även göra gällande att det är eftersträvansvärt att identifiera sig med karaktärerna. Detta relaterar till Perssons uppdelning i den nära läsningen som kvinnor uppfattas uppskatta till skillnad från den distanserade manliga läsningen.

⁹¹ "Courtney", 2011

⁹² "Andrea", 2011

⁹³ "Nicole", 2011

⁹⁴ "Courtney", 2011

⁹⁵ "Morgan", 2011

I've looked at myself as I have looked at these characters. In them I have seen my failings but also my strengths.⁹⁶

Även här bekräftas min tidigare tolkning och Perssons teorier om att kvinnor läser romance för att bekräfta sig själva inom en heteronormativ tolkningsram.

Många läsare åberopar det faktum att romanen var lättläst, detta knyter an till föreställningen om att populärlitteratur är mer lättläst medan ”finlitteratur” kräver mer av läsaren:

The characters are ones I find easy to read and care about.⁹⁷

Morgan menar dock att även fast boken var lättläst betyder inte det att den var ”slarvig” producerad:

There were no easy outs, everything was considered, yet the book was painfully quick.⁹⁸

Detta anknyter till Perssons teori om populärlitteraturen som lättsmält. Romanens specifika inriktning (BDSM) verkar även vara något som många läsare anser vara av intresse. Genom att läsa *Fifty shades of Grey* så lär man sig även om en subkultur:

Amazing author, you can't help but stop what you are doing and dive into this taboo world. I would be up to 3am just trying to finish it and drag myself to bed because I couldn't see anymore and needed to be up at 6am!⁹⁹

Denna ”tabuvärld” verkar i Nicoles fall vara så drabbande att hon inte kunde lägga ner boken på hela natten. Följande citat hävdar jag förhåller sig till den diskurs som kritiserat romanen för dess undermåliga språk:

Yes, there are a few typos but they will be fixed for a second edition.¹⁰⁰

Small grammatical and typographical errors made it distracting at times.¹⁰¹

Eftersom läsarna tycker om romanen upplever jag att de vill släta över det faktum att den språkliga delen stundtals upplevs som bristfällig. Vissa läsare argumenterar även mot föreställningen om att romanen endast skulle vara formulabaserad. Monamour beskriver dock olyckligtvis precis den formula som romance-genren oftast arbetar ifrån enligt Radway (nämligen att kvinnan skall rädda mannen) när hon vill argumentera för att romanen är unik:

I think *Fifty Shades of Grey* should be on your 'must read' list based on its own merit. The relationship between Christian Grey and Anastasia Steele is rather unique. On the surface, Christian is every girl's fantasy: gorgeous beyond reason, wealthy beyond reason, intelligent beyond reason, well you get the idea. Under the surface lies a scared hurt little boy, whose innocence was stolen repeatedly throughout his early childhood and teens.

⁹⁶ "Squallogal", 2011

⁹⁷ "Courtney", 2011

⁹⁸ "Morgan", 2011

⁹⁹ "Nicole", 2011

¹⁰⁰ "Andrea", 2011

¹⁰¹ "Anna", 2012

Believing there is true darkness within him, Christian attempts to silence his past through absolute control in every single aspect of his life. He subjugates his emotions as he rules his empire – with cold steely resolve; and he has no inclination to open himself up for anything 'more'. The day Ana 'trips' into Christian's life is the day his carefully constructed façade begins to crack, and with each new 'revelation' she breaks down more of his walls.¹⁰²

Formulan rik man med ett problematiskt förflutet möter naiv ung kvinna är enligt Radway en av de mest förekommande formulas för romancegenren. Samtidigt skulle man kunna argumentera för att även den mest använda formulan alltid är ny för en förstagångsläsare av genren. Det finns även de läsare som motiverar sitt höga betyg utifrån att romanen använder sig av en intressant författarteknik; Morgan åberopar romanens poetiska sida, att beskrivningarna kändes realistiska och att användandet av Anastasias inre gudinna var ett gott berättarverktyg.

The sex was powerful and erotic but not just because it was written with poetic verve; The emotion was eloquently portrayed through a natural narrative and I think her inner Goddess is a fantastic alter ego as well. I find myself thinking of Ana and Christian a lot. That is a remarkable thing to achieve in a reader.¹⁰³

Det är alltså eftersträvansvärt att en roman lämnar sådana avtryck att läsaren även efter läsningen fortsätta tänka på karaktärerna. Texy är den första som åberopar en normbrytande kvinnlighet i sin läsning. Texy tyckte om att Christian inte lyckas forma Anastasia så att han blir som hans tidigare undergivna flickvänner:

BUT it got better toward the end. I loved how different she was to him from all other submissives and how he enjoyed that. Their e-mails were funny and honest and it helped seeing the other side of Christian; or should I say one of the shades of fucked up. I liked that he hadn't been able to break Ana's "disobedient" personality. Of course I can't forget the hot sex and kinky fuckery. *naughty grin*¹⁰⁴

Texy fortsätter med att beskriva att hon tycker bättre om när Ana inte behöver följa mallen för vad en undergiven kvinna bör vara. Denna läsning kan dock ha både normbrytande samt konserverande effekt när det handlar om kön. Normbrytande eftersom Texy uppfattat det som att det här är vad Ana egentligen vill men även könskonserverande eftersom de båda karaktärerna nu följer mallen av att kvinna räddar man från dåligt mående som anses symboliseras av hans BDSM-läggning:

I'm definitely continuing with this story because I love their relationship after the break up; when they bend the rules and Christian gets closer to Ana. Later he loosens up and she matures; I like them more that way.¹⁰⁵

Återigen åberopar Stephanie att det inte skulle röra sig om en formulabaserad skildring genom att skildra en av Radway beskriven formula; naiv kvinna (gärna oskuld) möter skadad man som hon skall rädda:

¹⁰² "Monamour", 2011

¹⁰³ "Morgan", 2011

¹⁰⁴ "Texy", 2015

¹⁰⁵ "Texy", 2015

Not your typical naughty romance. To have one character so innocent and one so...for lack of a better word, damaged...makes for a different dynamic, even before you add in the BDSM factor.¹⁰⁶

Stephanie uppskattar dock denna formula. Maylin åberopar dock aspekter av romanen som annars inte är vanligt förekommande; karaktärers komplexitet samt att båda parter måste kompromissa och göra eftergifter i en relation. Dock bekräftar det bilden av den relationsbaserade kvinnliga läsningen. Även fast karaktärerna inte uppfattas som ensidiga som skulle kunna ses som ett argument för att boken är bättre skriven så är det fortfarande relationerna som står i centrum:

The characters are complex and three dimensional; like most of us a bundle of contradictions. I think that may be what I liked best, plus the endless compromises and adjustments each of them had to make to their expectations. Whilst the feelings they had for each other were glaringly genuine, that isn't always enough and the reader is constantly kept on her toes wondering if they were going to make it through in the end. Unlike many novels none of this seemed contrived, and given the BDSM theme (don't be put off if that isn't your thing as it isn't the focus)I could empathise completely with the reluctant Ana.¹⁰⁷

Här anses det alltså vara positivt att både mannen och kvinnan gör eftergifter och kompromissar i en relation. Detta är alltså en läsning som skiljer sig från tidigare utsagor eftersom den inte bekräftar redan nämnda formulas eller uppfattningar om romancegenren eller dess läsare förutom ur aspekten att läsningen fortfarande är relationsfokuserad. Michelle menar att BDSM-temat är ett motiv till läsning:

OK so I am a fan of the lifestyle portrayed in the book and I do not live it...it just intrigues me...¹⁰⁸

Denna dubbelhet; å ena sidan nyfikenhet och å andra sidan ett avvisande genom uttalandet om att man inte själv praktiserar BDSM avspeglar sig hos flera användare. Vissa läsare varnar för att denna bok inte bör läsas av alla:

Steamy and erotic, *Fifty Shades of Grey* will make you question what you can handle behind closed doors. WARNING - this book is for adults only. Language, BDSM content.¹⁰⁹

This book is not to be taken lightly because the chronicling of the subject of BDSM is for mature and responsible adults¹¹⁰

Denna sortens tal menar jag relaterar till den koppling som gjordes mellan BDSM (som sker mellan samtyckande vuxna) och kvinnomisshandel. Detta spelar även in i rädslan för att barn/unga (kvinnor) skall fara illa av ”destruktiv” läsning. Sarah har även ett tilltal som speciellt riktar sig till läsare av erotik:

If you like reading erotica books would definitely recommend you read this!!!¹¹¹

¹⁰⁶ "Stephanie", 2013

¹⁰⁷ "Maylin", 2011

¹⁰⁸ "Michelle", 2011

¹⁰⁹ "Theresa", 2012

¹¹⁰ "Barbara", 2011

¹¹¹ "Sarah", 2012

I bakgrunden kan man ana den kritik som finns kring erotikgenrens ifrågasatta kvalitet och meningsfullhet. Därför menar jag att användaren väljer att endast tilltala de som redan vet att dem tycker om genren. Vissa läsare verkar även vilja försvara författaren mot kritik. Detta försvar väljer jag att tolka som polemik mot den diskurs som kritiserat författaren och romanen:

It takes courage to write like this. Flat out, balls out of your pants, no seat belt, no regret writing is a free fall. When you're done with this novel you will know Ms. James. You'll know she's smart, well-read, and funny. That's all well and good. What we might not see is that to slap your name on a book this different? You have really put your heart out there. It's quite a thing. A heart, free from it's protective covering that normally keeps it safe. That's what this story feels like for me. I want to protect it. Maybe because it is such a chance? A risk? After seeing so many positive reviews, I can totally fist pump. The very few negative ones filter in though and it makes me want to pull this story in and cover it saying, "Shh..They don't understand you like I do."
I think I'm lucky to see it for what it is, a beautiful love story. Because the heart behind these fictional characters is equally compelling.
I'm proud of you Ms. James. Great story, expertly told. On to the next for me.¹¹²

Firstly, I am not good with reviews. I read. But I struggle to analyze things like most, so I tend to avoid the whole "review" part. But as the author is someone I hold very dear to me in my life, I can't sit back and keep my mouth shut for once.¹¹³

Det verkar som att många känner sympati för den kritik som E.L. James fått utstå och Shiny som menar att hon inte är bra på att skriva recensioner väljer ändå att försvara James genom att skriva en positiv recension.

Jag redogör här för ett axplock av läsarreaktioner av läsare som givit under tre stjärnor i betyg för att uppsatsläsaren skall få en bild av hela läsarcommunityt inte endast de som uppskattat boken, i mångt och mycket handlar det om samma ämnen som de inledande tidningsrecensionerna behandlade. Många bekräftar den bild jag gav av tidningsrecensioner i inledningen:

The fact that a near twenty two year old wore pigtails irritated the hell out of me.¹¹⁴

Med genusvetenskapliga glasögon hävdar jag att denna kritik förhåller sig kritisk till vad Monique uppfattar som löjliga könsstereotyper där femininitet anknyter till barnslighet. Även Mell kritiserar enligt min tolkning den sammanblandning mellan femininitet och flickighet:

(...)and i often want to shake the female character and tell her to act like and demand to be treated like an adult.¹¹⁵

Mell kritiserar alltså huvudpersonens passivitet och menar att hon bör göra motstånd mot den barnslighet som Christian aktiverar hos henne. Morgan som är en av de få män som recenserar förhåller sig avvaktande positivt men samtidigt skeptiskt till Christian Grey på grund av att Morgan hävdar att han tycker om antagonister. Han invänder även att han

¹¹² "Anastasia", 2012

¹¹³ "Shiny", 2011

¹¹⁴ "Monique", 2012

¹¹⁵ "Mell", 2015

inte tycker om Christian för att han skulle ”vara äcklig”. Jag tolkar detta som att det syftar på hans BDSM-läggning:

Christian Grey, her love interest, is as big a mystery to us as he is to Ana and deliciously dangerous to boot. I like characters that I don't like, so I really like Christian. (Well, I'll give him a chance, after all, I still have two books to go and he is a generous and sincere human being who has never lied to Ana and was upfront from the beginning). I just think he's a bit gross, or maybe I'm a bit prude.¹¹⁶

Morgan ifrågasätter även om det är så att Christian egentligen är äcklig och om det inte egentligen handlar om att Morgans egen begränsning. Mell blir irriterad på Christian Grey och invänder ofta argument som får en att tänka på kvinnomisshandel som även romanen fått kritik för:

(...)the male character is a control freak(...)¹¹⁷

Detta har även hävdats i de inledande tidningsrecensionerna. Mell invänder även mot språket:

a bit of a mess. the narrator ends up sounding more british than american.¹¹⁸

Denna specifika invändning har jag dock inte fått bekräftat på annat håll, men det är vanligt att kritiker invänder mot språket. Forty invänder att narrativet inte är trovärdigt:

Read the unpublished story. Started out really good, become soap operaish really fast. Too much unbelievable drama even for a fiction story.¹¹⁹

Forty var alltså entusiastisk från början men på grund av att den blev för ”såpaaktig” vilket jag relaterar till formuladiskussionen jag fört så ansåg inte Forty att den var lika bra längre. Veronica menar att BDSM-delarna inte är tillräckligt ”avancerade” för hennes smak:

this was a little to 'vanilla' BDSM for me...must be something wrong with me. To each their own, but this just didn't have me clutching naughty parts.¹²⁰

Vissa användare menar alltså att romanen är *för* fokuserad på sex och andra att den inte var sexig alls. Seestars menar att boken är kvinnoförnedrande:

What a pile of poorly written junk that reduces women to brainless, spineless idiots. AND gives a very poor view of BDSM lifestyles. Not cool E.L. James, not cool.¹²¹

Seestars verkar alltså uppriktigt irriterad när hon i mångt och mycket sammanfattar den kritik som romanen utstått.

¹¹⁶ "Morgan", 2011

¹¹⁷ "Mell", 2015

¹¹⁸ "Mell", 2015

¹¹⁹ "Forty", 2011

¹²⁰ "Veronica", 2012

¹²¹ "Seestars", 2012

8 Sammanfattande diskussion

Denna studie har visat att läsarna av *Fifty shades of Grey* i huvudsak läser för att uppnå vissa eftertraktade känslor. Den romantiska intrigen verkar vara en av de mest omtyckta ramverken att uppnå dessa känslor. Dock finns det en subjektivitet på två plan i denna analys. Först för att jag valt att anlägga ett visst teoretiskt perspektiv som särskådar materialets genusaspekter ur ett visst genusperspektiv, nämligen Butlers. Detta innebär att en liknande studie skulle kunnat generera andra resultat både på grund av mitt specifika genusperspektiv men även på grund av mig som enskild forskare. Mina tolkningar är självständiga även fast de härstammar från min valda teori. Detta innebär att även om någon annan genomförde en studie med denna studies förutsättningar så påverkar fortfarande forskarens enskildhet. Dessa förutsättningar härstammar från texttolkningen i sig. Istället handlar inte denna studies resultat om objektivitet, vilket den omöjligt skulle kunna göra, utan dess vetenskaplighet handlar snarare först och främst om genomskinlighet. Min målsättning är alltså inte att andra forskare med nödvändighet skulle komma fram till samma slutsatser utan snarare att läsaren kan följa med i tolkningarnas förutsättningar och att dessa baseras i tolkningar med avstamp i teori och metod. Detta i linje med samhällsvetenskapens krav på intersubjektivitet som alternativ till naturvetenskapens objektivitet.

Ur ett genusperspektiv verkar läsningen i mångt och mycket appellera till en heteronormativ kvinnlighet enligt Butlers heterosexuella matris. Det läsarna eftersträvar verkar vara känslor som genereras av en spännande relationsintrig där de aktiverar en feminin normativitet relaterad till antingen subjektpositionen flickvän eller moder. Detta överensstämmer med de föreställningar som Persson redogör för om sambanden mellan kvinnor och en företrädesvis kroppslig läsning. Enligt Butlers teori om queera störningsmoment, verkar *Fifty shades of Grey* främst bekräfta en heteronormativ diskurs hos läsarna. När det gäller könsproduktion visar dock denna studie att läsarna tolkade huvudkaraktärernas handlingar tämligen olika och att läsarna då antingen såg den kvinnliga huvudpersonen som aktiv och en förebild eller som ett offer för en kontrollerande man. De läsare som givit negativa recensioner verkar precis som den kritik jag redogör för i inledningen av denna studie handla om språkets bristfällighet, att Christian är kontrollerande och att Anastasia inte är en positiv kvinnlig förebild. Det fanns dock även avvikande (i betydelsen inte lika vanligt förekommande) kritik som till exempel läsare som inte tyckte att det förekom tillräckligt ”avancerad” BDSM.

I likhet med Radways informanter finns det indikationer på att även läsare av *Fifty shades of Grey* föredrar relativt självständiga kvinnliga huvudpersoner. Relativt i likhet med Radways tal om att kvinnorna från hennes studie inte skulle titulera sig själva feminister och att många av deras åsikter skulle kunna läsas som motsatta till många av den feministiska huvudfårans övertygelser. Radways informanter formulerar dock en egen typ av feminism där de starkt motsätter sig vad de uppfattar som ”svaga” kvinnliga huvudkaraktärer som är offer för en våldsam man. Här verkar dock mina resultat spreta mer än Radways och detta kan ha att göra med att Radways informanter utgör ett mer homogent underlag, vilket Radway också uppmärksammar. En brist hos denna sortens undersökning är att denna studie inte kan uttala sig om eventuella korrelationer mellan läsarnas bakgrund och deras uttalanden eftersom användarna ofta är anonyma på hemsidan.

Kvinnorna i Radways studie vänder sig även mot Harlequingenren på grund av dess förekomst av våld och sex. Även om denna studies läsare inte verkar vara lika kategoriskt emot dessa fenomen så uppvisar läsarna liknande funderingar kring när och hur våld och sex porträtteras. Många av läsarna i denna studie uppskattar dock förekomsten av sex och det snarast tabubelagda ämnet BDSM som just är sammanblandningen av våld och sex (fast med samtycke som grundförutsättning).

Radway beskriver även i hennes studie hur det finns ett romancecommunity som bland annat består av läsare som senare blir författare inom genren vilket skapar en särskild sorts solidaritet mellan läsarna och författarna. Tecken på detta i min studie var att läsarna försvarade E.L James mot den kritiken hon fått i övriga media i sina recensioner.

Persson tar upp föreställningen om att stor konst ofta är provocerande och drabbande. Många av läsarna verkar lockas av BDSM-aspekten av berättelsen som av läsarna beskrivs som något lockande som de inte tidigare vetat något om.

Det fanns läsare som hävdade att de uppskattade att intrigen *inte* följde formler, dock verkar uppfattningen om vad de vanligaste formlerna är för den romantiska genren variera. Även om de flesta läsares läsning bekräftade Butlers heterosexuella matris så gjorde inte alla läsare det. Därför menar jag ändå att denna studie i viss mån divergerar från det Persson talar om, det vill säga att läsare tidigare setts som tomma skal som vid en viss input genererar en viss output. Denna studie har visat tendenser på att läsare läser på olika sätt vilket genererar olika effekter av läsandet. Därmed försvagas argumentet om att en viss typ av litteratur skulle generera så kallade sämre effekter, eftersom effekterna av läsandet inte per automatik går att överföra på samtliga läsare. Läsarens läsning skapar snarare olika effekter beroende på vilka förkunskaper läsaren har. Detta går att relatera till Karlssons resultat som visade att läsningen av romance påverkades starkt av vilka förkunskaper läsaren hade och i hur stor mån läsaren kunde läsa med en kritisk distans.¹²² Det går även att relatera till Perssons redogörelse för de ideologiska övergångar som skett inom skolväsendet där eleverna traditionellt setts som tomma skal som lärare skall fylla med rätt innehåll som senare övergått i övertygelser om att elever redan är fyllda med kunskap och erfarenheter som genererar olika kunskaper av deras läsning. Jag hävdar att den effekt läsningen får i hög grad är beroende av läsarens förkunskaper och erfarenheter precis som Rosenblatt talar om i följande citat:

Men det är uppenbart att man inte kan acceptera några förenklade teorier om litteraturens inflytande. Eftersom varje litterärt verk bara är ett inslag i en sammansatt väv av influenser kommer den sociala situation i vilken läsaren befinner sig att i stor utsträckning bestämma hur en viss bok påverkar honom.¹²³

En frågeställning som dykt upp hos mig är i hur hög grad forskaren skulle kunna förutspå korrelationen mellan läsarens förkunskaper och dess erfarenheter och hur detta kommer påverka deras läsning av påstått könsnormativ romance. Är det egentligen endast de läsare med könsnormativ bakgrund, den så kallade ”medelålders obildade kvinnan” som den ”goda smak-diskursen” försöker skydda? En annan frågeställning jag formulerat är om det finns något samband mellan läsarens förkunskaper och förmågan att göra icke-normativa läsningar.

¹²² Karlsson, 2005, s.59

¹²³ Rosenblatt, 2002, s.157f

Denna studies syfte var bland annat att utveckla den reflekterande bibliotekariens kritiska blick. Även om det är så att de flesta läsare av *Fifty shades of Grey* bekräftas i sin heteronormativitet och/eller skolas in i konservativa samhällsnormer via genren ifrågasätter jag om bibliotekarier bör försöka styra om dessa val. Jag håller med Rosenblatt om att det är mer fruktbart att se värdet av både den effera och den estetiska läsningen och att de olika läsarna snarare kompletterar varandra än utgör varandras motsatser. I grunden anser jag att det handlar om att istället för att se dessa läsare som längst ner på en litterär hierarkisk värdestege som bör hjälpas uppåt på stegen till läsning av bättre litteratur, istället se på läsningen som horisontell där det eftersträvansvärda för läsaren är att få tillgång till så mycket olika sorters litteratur som möjligt, bibliotekets roll kan därför vara att hjälpa alla läsare att vidga sina vyer utan föreställningen om den hierarkiska stegen precis som jag tolkar att även Rosenblatt förespråkar. Om bibliotekarier väljer att ta in *Fifty shades of Grey* så kan de även leta fram alternativa queera romantiska romaner, precis som många bibliotekarier redan gör. Istället för att arbeta med begränsning av viss sorters läsning kan bibliotekarien istället arbeta utifrån det utvidgande-synsättet, som jag återigen tror att många redan gör.

8.1 Förslag till fortsatt forskning

Med utgångspunkt i mitt syfte om att stärka och utveckla bibliotekariens kritiska blick i enlighet med bibliotekarien som en reflekterande praktiker är mina förslag på vidare forskning bland annat att undersöka hur/om synen på romance och dess läsare har ändrats och hur det förhåller sig på de olika biblioteken. Det skulle bland annat vara intressant att se hur bibliotek som explicit menar sig sträva efter att ha en genusmedveten praktik skiljer sig gentemot andra bibliotek. Det skulle även vara intressant att jämföra manligt kodad populärlitteratur med kvinnligt kodad populärlitteratur och om motiven till dessas läsning skiljer sig åt. Följaktligen med ett normkritiskt perspektiv skulle det även vara intressant att studera läsrecensioner av genrer eller litteratur som anses "bättre" med frågan om hur läsarna verkar påverkas av sin läsning och på hur vilka sätt detta skiljer sig och/eller liknar andra genrens läsare. Jag avrundar med ett citat av Ann Curry som är en forskare som studerat hur bibliotekschefer ser på censurbegreppet. Hon beskriver att det inte bara är viktigt att ta i beaktning hur det enskilda biblioteket behandlar beslut om man bör eller inte bör ta in kontroversiell litteratur, det är även viktigare i ett vidare perspektiv eftersom andra bibliotek kommer luta sitt beslutsfattande på hur andra gjort:

Although challenges may be few, these items at the edges of the spectrum are the ones which decide the boundaries. They are the ones to which staff refer when looking for guidance and comparisons by which to judge their own actions.¹²⁴

8.2 Utvärderande diskussion om teori och metod

Eftersom jag redan hade tagit del av mycket av diskussionen kring *Fifty shades of Grey* innan jag inledde studien misstänkte jag att just kön och smak skulle vara fruktbara analysområden att arbeta med. Det visade sig också stämma. När det gäller mina specifika teoretiska utgångspunkter nämligen Butler och Persson hade jag gärna använt mig av en genusteoretiker som även hade anknytning till reader respons theory, men jag anser att jämförelsen och diskussionen i relation till Radways studie i mångt och mycket kompenserade för detta. Jag övervägde även att stöpa om Radways slutsatser till någon

¹²⁴ Curry, 1997, s.251f

form av hypotes om kvinnors läsning som jag sedan skulle kunnat testa mot mitt material, men jag upplevde då att min egen forskargärning skulle förminska till förmån för tydligheten. Därför valde jag istället denna kompromiss där Butlers mer ”vaga” eller generaliserade utgångspunkter fick operationaliseras genom mina tolkningar för att sedan testas och jämföras mot Radway och den övriga tidigare forskningen. I efterhand tänker jag att jag hade kunnat stärka upp och komplettera Butler med Yvonne Hirdmans beskrivningar av hur historien har delat upp och hierarkiserat kvinnligt och manligt i *Genus-om det stabila föränderliga former*. Samtidigt måste man dra gränsen någonstans och jag valde denna gång att endast använda mig av Butler. Även om Persson var lite av ett trubbigare teoretiskt verktyg eftersom han i huvudsak talar om smak på ett metatextuellt plan anser jag ändå att hans teorier eller redovisningar för olika myter om smak fungerade väldigt bra att applicera på materialet eftersom mycket av det läsarna beskrev kunde hänföras till Perssons smakdiskurs. Diskursanalysen hjälpte mig tydligare att analysera språkets anknytning till makt genom begrepp som till exempel hegemoni och diskurs som beskrivs mer utförligt i metodkapitlet. En brist jag fann i valet av material var avsaknaden av biografisk information om läsaren vilket förhindrade slutsatser om korrelationer mellan bakgrund och läsart. Här hade jag dels kunnat ta kontakt med de aktuella läsarna genom *Goodreads* för att undersöka om jag kunde få biografisk information på detta sätt eller använt mig av en annan metod, till exempel intervjuer. Dock var det intressant med möjligheten att gå igenom ett större material som det valda materialet gav mig. Detta gav mig möjligheten att se större linjer i diskurserna; vilka motiv som var mer vanligt förekommande och vilka som inte var det.

Opublicerade källor

Användarrecensioner:

- "Anastasia", D. (Februari 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/169817551?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Andrea". (den 6 juni 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/156724839?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Anna". (den 14 januari 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/157601764?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Barbara". (den 21 Juni 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/178619572?book_show_action=false&from_review_page=11
- "Courtney". (den 2 juni 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/156694089?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Forty". (den 30 April 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/164637616?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Jennifer". (den 28 September 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/157857725?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Maylin". (den 10 juni 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/170109453?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Mell". (den 3 juni 2015). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: 1. https://www.goodreads.com/review/show/157341387?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Michelle". (den 15 Juli 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/163793308?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Monamour". (den 16 juli 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/156799176?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Monique". (den 17 augusti 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/156948908?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Morgan". (den 23 september 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: 1. https://www.goodreads.com/review/show/156951714?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Nicole". (den 30 mars 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/157672729?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Sarah". (den 25 juli 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/164244854?book_show_action=false&from_review_page=2

- "Seestars". (den 25 Juli 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/169716088?book_show_action=false&from_review_page=5
- "Shiny". (den 25 Maj 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/171094963?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Squallogal". (den 6 juni 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/156683880?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Stephanie". (den 15 Februari 2013). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/163537271?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Texy". (den 13 Februari 2015). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/162755211?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Theresa". (den 5 Februari 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/160141558?book_show_action=false&from_review_page=1
- "Veronica". (den 21 Februari 2012). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/169693567?book_show_action=false&from_review_page=2
- "Weronika". (den 19 Juli 2011). *Goodreads*. Hämtat från Goodreads: https://www.goodreads.com/review/show/170841638?book_show_action=false&from_review_page=6

Publicerade källor och litteratur

- Almqvist, M. (2009). *Urvalsproblematiken på folkbibliotek: En studie av etik och estetik kring urval av populärlitteratur och erotisk litteratur på sex svenska folkbibliotek*. Institutionen för biblioteks och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås.
- Berggren, J. (2011). *För gammal för Twilight? Synen på ungdomsböcker och vuxnas Twilight-läsning i ett urval av LibraryThings användarrecensioner*. Institutionen för biblioteks och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås.
- Bergström, G., & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt- metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys* (3:4 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bibliotekslag: SFS 2013:801 (2013). Stockholm: Fritzes
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801
- Brors, H. (den 24 November 2012). Femtio nyanser av sadistvåld. Stockholm, Stockholms län, Sverige: Feministiskt perspektiv.
- Butler, J. (2005). *Könet brinner! Texter i urval av Tiina Rosenberg*. (K. Lindeqvist, Övers.) Köping: Natur & Kultur.
- Butler, J. (2007). *Genustrubbel, feminism och identitetens subversion*. (S. Almqvist, Övers.) Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Curry, A. (1997). *The limits of tolerance: censorship and intellectual freedom in public libraries*. Lanham, Md.: Scarecrow Press.

- Furuland, L. (2012). Litteratur och samhälle. Ingår i Johan Svedjedal, red. *Litteratursociologi – texter om litteratur och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 13-51.
- Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Jonsson, A., & Lindgren, J. (2009). "Av kvinnor, för kvinnor. Fy fan!" *En kvalitativ studie av hur sex svenska folkbibliotek integrerar jämställdhetsaspekter i sin användarorienterade verksamhet*. Institutionen Biblioteks och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås.
- Karlsson, M. (2005). *Romantik och genus-En text och läsundersökning*. Institutionen för biblioteks och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås.
- Kjersén-Edman, L. (den 2 September 2008). Stephenie Myers böcker om vampyren Edward är fulla av moralism, sexism och våldsam adjektivsjuka. Stockholm, Stockholms län, Sverige: Dagens Nyheter.
- Larsson, L. (1989). *En annan historia-om kvinnors läsning och svensk veckopress*. Lund: Humanistiska fakulteten vid Universitet i Lund.
- Ohlsson, R. (2007). *Etiken och biblioteken*. Lund: BTJ Förlag
- Persson, M. (2015). *Den goda boken- samtida föreställningar om litteratur och läsning* (1:2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Radway, J.A. (1991). *Reading the romance: women, patriarchy and popular literature*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Rosenblatt, L.M. (2002). *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. Lund: Studentlitteratur.
- Statistiska centralbyrån. (2016). *På tal om kvinnor och män*.
http://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/LE0201_2015B16_BR_X10BR1601.pdf
- Wahlf, I. (den 12 Februari 2015). Läs detta innan du vill inspireras av "Fifty Shades of Grey". Stockholm, Stockholms län, Sverige: VeckoRevyn.
- Wildemuth, B. M. (2009). *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science*. Westport, Connecticut.